

Atletizm Sporcularının Algıladıkları Antrenör Davranışlarının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi

Ahmet Yapar*

Şakir Serbes**

Öz

Antrenörlerin spor ortamındaki çocuk ve genç bireylerin spor gelişimlerine en çok etki eden kişiler oldukları araştırmanın bulgularında gösterilmiştir. Araştırmanın amacı atletizm Türkiye şampiyonasına katılan atletlerin algıladıkları antrenör davranışlarını sporcuların cinsiyet, spora başlama yaşı, atletizm deneyimi, antrenörün cinsiyeti ve antrenörün kademesi değişkenlerine göre karşılaştırılmasıdır. Araştırmaya 11-39 ($\bar{x}$ = 18,71; Ss = 6,03) yaş aralığında 85 kadın ve yaşları 10- 43 ($\bar{x}$ = 19,45; Ss = 5,17) arasında 125 erkek atlet katılmıştır. Veriler araştırmacılar tarafından sporcuların ve antrenörlerinin özelliklerini belirlemeye yönelik oluşturulan demografik bilgi formu ve Türkçe uyarlaması Yapar ve İnce (2014) tarafından yapılan Sporcular için antrenör davranışlarını değerlendirme ölçeği (SADDÖ) ile elde edilmiştir. Veriler tanımlayıcı istatistik, bağımsız örneklem t testi ve tek yönlü varyans analizi ile incelenmiştir. Bulgular SADDÖ'nün olumlu antrenör davranışı alt boyutunda kadın sporcuların erkeklerden daha yüksek puana sahip olduklarını ve erkek atletlerin ise olumsuz antrenör davranışları alt boyutunda kadın atletlerden daha yüksek puana sahip olduğunu göstermiştir. Ayrıca spora 11-14 yaş arasında başlayan atletlerin spora 10 yaşından önce ve 15 yaşından sonra başlayan bireylerle göre yarışma stratejisi alt boyutunda daha yüksek puana sahip oldukları gözlenmiştir. Sonuç olarak algılanan antrenör davranışlarında hem sporcunun cinsiyeti hem de spora başlama yaşı atletizm sporcuları için belirli boyutlarda farklılık gösterdiği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Antrenör, Atletizm, Antrenör davranışları.

* Dr. Öğrt. Üyesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi Antrenörlük Eğitimi Bölümü, yapara@gmail.com, ORCID: 0000-0003-2854-3093

** Dr. Öğrt. Üyesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü, serbezov@yahoo.com, ORCID: 0000-0002-0271-6753

Abstract

Findings from many studies indicate that coaches have an impact on the athletic development of children and young athletes. This study has sought to compare how athletes' perceive their coaches' behaviors by gender, starting age of sport, athletic experience, coach's gender, and coach's level of coaching certificate. The participants consisted of 85 female athletes aged 11–39 ($\bar{x} = 18.71$; $S_s = 6.03$) and 125 male athletes aged 10–43 ($\bar{x} = 19.45$; $S_d = 5.17$) who raced in the national track and field championships of Turkey in 2019. Data were obtained using (i) a demographic information form developed by the researchers that determined the characteristics of athletes and their trainers and (ii) the Turkish version of the Coaching Behavior Scale for Sports (CBS-S) adapted by Yapar and İnce (2014). Data were analyzed using descriptive statistics, an independent samples t-test, and a one-way ANOVA. The findings reveal that female athletes scored higher on the subscale for positive coaching behaviors whereas male athletes scored higher on the subscale for negative coaching behaviors on the CBS-S. Athletes whose involvement in sports started when they were between the ages of 11 and 14 scored higher in the competition strategy subscale compared to those who started before the age of 10 and after the age of 15. As a result, the study found that track and field athletes perceived coaching behaviors differently depending on gender and starting age.

Keywords: Coaching, Track and Field, Coaching Behavior

Giriş

Spor, çocuk ve gençlerin yoğun olarak katılım gösterdikleri ve gelişimlerine katkısı en yüksek olan etkinliklerden biri olarak görülmektedir (De Knop ve diğ., 1996). Spora katılımın çocuk ve gençlere sağladığı fiziksel ve duyuşsal gelişim imkanlarının yanı sıra yaşama yönelik olarak birçok olumlu deneyim de sunmaktadır (Fraser-Thomas, Côté, Deakin, 2005; McCabe, Modecki, Barber, 2016; Dobosz, Beaty, 1999).

Spor ortamları incelendiğinde temel olarak antrenör, sporcu ve antrenman ortamındaki karmaşık ilişkiler örüntüsünden oluştuğu ve bu ilişkiler bütününün dinamik bir yapıya sahip olduğu belirtilmiştir (Mallet, 2007). Spor ortamının paydaşlarından olan antrenörlerin gerek sporcularına rol model olma bakımından gerekse sporcularının fiziksel, teknik, psikolojik ve zihinsel beceri performanslarını gelişimlerine önemli etkileri olduğu alan yazında belirtilmiştir (Smoll ve Smith, 1984).

Antrenörler tasarladıkları antrenmanlar ve yarışma süreçlerinde sporcuları ile çeşitli etkileşimlere girerler ve birçok farklı davranış sergilerler. Alan yazındaki araştırma bulguları antrenör davranışlarının bireyin spora katılımını sürdürme ve spordan alınan verimin niteliğini belirleyen önemli unsurlardan birisi olduğunu göstermektedir (Malina, Clark, 2003; Smoll, Smith, 2002).

Antrenörlerin spor ortamındaki davranışlarını incelemek için çeşitli modeller ve yöntemler araştırmalar sonucunda geliştirilmiştir. Geliştirilen modelleri temel alarak yapılan araştırmaların bazılarında sistematik gözlem araçları ile antrenörlerin antrenman sürecinde “Ne” ve “Nası” davranışlar sergiledikleri belirlenmeye çalışılmıştır. Sistematik gözlem araçları ile yapılan öncü araştırmalar antrenörlerin olumlu davranışlarının sporcuların performanslarında, benlik saygısı geliştirmede, takım arkadaşlarını sevmede, spora bağlanmada ve tepkilerinde istendik yönde değişim sağlayabildiğini gösterir bulgular sağlamıştır (Smith, Smoll, ve Curtis, 1978). Bu çalışmaları takip eden diğer çalışmalarda Coatsworth ve Conroy, (2006) yüzücü çocuklar üzerinde de antrenör davranışlarının benzer etkileri olduğunu göstermiştir. Diğer bir çalışmada olumlu ve ustalık odaklı yaklaşıma sahip antrenörlerin sporcuların kaygı düzeyinde azalma sağladığı göstermiştir (Smith, Smoll, ve Cumming, 2007).

Diğer bir yöntem olarak sporcuların cevaplandığı psiko-metrik ölçekler kullanılmıştır. Psikometrik ölçeklerle sporcular algıları doğrultusunda, antrenörlerinin planladıkları etkinlikleri değerlendirir (Barnett, ve diğ., 1992; Smith ve diğ., 1978; Smith ve diğ., 1983). Sporcuların antrenör davranışlarına yönelik olarak yapacakları yansımalar spor ortamı hakkında önemi bilgiler sağlamaktadır. Tasarlanan psiko-metrik ölçeklerin bazıları (Smith, Smoll, ve Hunt, 1977; Chelladurai ve Arnott, 1985; Bartholomew ve diğ.; 2010) sporcuların antrenör davranışlarına yönelik algılarının (verimlilik, sosyal destek vb.) sporcu kazanımlarına yönelik (motivasyon, menuniyet, eğlenme vb.) ilişkisini incelerken; bazıları ise sporcunun antrenör davranışının belirli yönlerine yönelik düşüncelerini (yönetim becerisi, iletişim becerisi vb) değerlendirmek için tasarlanmıştır (Aktaran: Koh, Kawabata, ve Mallett, 2014). Bu yöntemle çeşitli yaş grupları, spor ortamları, seviyelerde yapılan araştırmalar antrenör davranışının spor ortamındaki önemini gösterir ve destekler niteliktedir.

Sporcuların antrenörlerinin davranışlarını yönelik geliştirdikleri algı sporcunun cinsiyeti, yaşı, spor deneyimi gibi birçok bireysel özelliklerden etkilenebildiği gibi antrenörün cinsiyeti, antrenörlük deneyimi ve spor ortamının özellikleri gibi dışsal birçok değişkenden de etkilenebilmektedir. Chelladurai (1984) antrenör davranışlarına yönelik geliştirilen algının cinsiyet faktöründen etkilendiğini belirtmiştir. Millard, (1996) araştırmasında antrenör cinsiyetinin antrenörlük davranışlarındaki farklılıkları gösterirken Cruz, ve Kim, (2017) de algılanan antrenör davranışlarında sporcuların yaş, cinsiyet ve deneyimlerinin etkisini göstermiştir. Alan yazından hareketle algılanan antrenör davranışlarının hangi değişkenlerden etkilendiğinin bilinmesini önemli bir unsur olarak sunmaktadır. Ulusal alan yazın incelendiğinde antrenör davranışlarını inceleyen çalışmaların genellikle ölçek uyarlama üzerine (Yapar, İnce, 2014; Filiz, Demirhan, 2017) spor dalları arasında antrenör davranışlarının farklılığa yönelik araştırmalara ihtiyaç olduğu görülmektedir.

Antrenör davranışlarını incelemek için Côté ve arkadaşları (1995) tarafından geliştirilen Antrenörlük Modeli'nde antrenör davranışının antrenörün özellikleri, sporcularının bu

özelliklerine yönelik algısı ve antrenman ortamının (katılım veya performans) özelliklerinin birbirine olan bağlılığından oluştuğunu belirtilir. Bu bağlamda sporcular; antrenör-sporcu-spor ortamı ekseninde anahtar bir role sahiptir.

Tarihsel olarak incelendiğinde atletizme yönelik ilk bulgular milattan yıllara dayanmaktadır. Türkiye de ise atletizmin tarihçesi 20. Yüzyılın başlarında kadar uzanmaktadır. Geçtiğimiz asrın başlarında ülkemizde yaygınlaşmaya başlayan atletizm sporuna olan ilgi günümüzde de devam etmektedir. Spor genel müdürlüğü tarafından sağlanan bilgiye göre lisanslı atletizm sporcu sayısı 2007 yılında 36.077 kadın ve 66.911 erkek olmak üzere toplamda 102.988 kişi iken 2017 yılı verilerine göre aktif sporcu sayıları 1.423 kadın ve 2.819 erkek olmak üzere toplamda 4.242 kişidir. Bu sayı atletizm alanında elde edilen uluslararası alandaki başarılar, ülkemizde düzenlenen uluslararası yarışmalar ve bunlarla beraber artan imkânlarla, atletizme olan katılım her geçen yıl olumlu olarak etkilemiş ve lisanslı atletizm sporcu sayısı 2017 yılında 80.215 kadın ve 134.335 erkek olmak üzere toplamda 214.550 kişiye çıkarken aktif sporcu sayısı da aynı yıl için 5.719 kadın ve 8.554 erkek olmak üzere toplamda 14.273 olarak belirtilmiştir. (SHGM,2017).

Atletizm sporuna artan ilginin ve kazanılan başarıların sürdürülebilmesi için atletizme katılan bireylerin gelişimlerini sağlayan antrenörlerin sergiledikleri çeşitli davranışların uygun ve amaca yönelik olması sporcuların bütünsel gelişim ihtiyaçlarına katkı sağlayacak ve spora katılımını sürekli olmasına destek olacaktır.

Bu araştırmanın amacı atletizm Türkiye şampiyonasına katılan atletlerin algıladıkları antrenör davranışlarını sporcuların cinsiyet, spora başlama yaşı, atletizm deneyimi, antrenörün cinsiyeti ve antrenörün kademesi değişkenlerine göre karşılaştırılmasıdır.

Yöntem

Araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden olan kesitsel tarama modelinin kullanıldığı bir araştırmadır (Büyüköztürk ve ark., 2012). Araştırmanın verileri 2019 yılında İstanbul'da düzenlenen atletizm şampiyonalarına katılan sporculardan yüz yüze ölçek uygulaması şeklinde elde edilmiştir. Verilerin toplanması için antrenörlerle görüşülerek 18 yaş altı sporculara uygulamak için izinler alınmıştır. Yarışma öncesinde veya sonrasında olmak üzere sporcuların uygun olduğunu belirttiği bir zamanda ölçek uygulanmış ve verilerin toplanması esnasında katılımcıların soruları anlık olarak cevaplanmıştır.

Örneklem Katılımcılar amaçlı örneklem yöntemi kullanılarak belirlenmiştir (Büyüköztürk ve ark. 2012). Araştırmanın örneklemini atletizm Türkiye şampiyonasına katılan 85 kadın ve 125 erkek toplam 210 kişiden oluşmaktadır. Kadın katılımcıların yaşları 11-39 arasında ($\bar{x}$ = 18,71; Ss = 6,03) erkek katılımcıların yaşları ise 10- 43 arasında ($\bar{x}$ = 19,45; Ss = 5,17) değişmektedir.

Veri Toplama Araçları

Kişisel bilgi formu: Araştırmacılar tarafından geliştirilen ve katılımcıların cinsiyet, yaş ve, spora başlama yaşları, atletizme başlama yaşları, Antrenör cinsiyeti, Antrenörünün kademesi ve antrenörlük deneyimi bilgilerinin sorulduğu bir demografik bilgi formudur.

Sporcular için Antrenör davranışlarını değerlendirme Ölçeği: Atletizm sporcularının algıladıkları antrenör davranışlarını değerlendirmek için amacıyla Côté ve ark. (1999) tarafında geliştirilen özgün adı “Coaching Behavior Scale for Sport” olan ve Türkçe uyarlaması Yapar ve İnce (2014) tarafından yapılan “Sporcular için Antrenör Davranışlarını Değerlendirme Ölçeği” (SADDÖ) kullanılmıştır. Ölçeğin uyarlanmış hali özgün haliyle benzer yapıda 7li likert özeliğinde olup toplamda 47 madde ve 7 alt boyuttan oluşmaktadır. Yedi alt boyutun ilk altısı olumlu kişisel anlayış boyutlarından oluştururken bir alt boyutunu ise olumsuz kişisel anlayış boyutunu oluşturmaktadır. Olumlu kişisel anlayış alt boyutları 1) antrenman ve kondisyon, 2) teknik beceri öğretimi, 3) zihinsel hazırlık, 4) hedef belirleme, 5) yarışma stratejileri ve 6) olumlu antrenör davranışları boyutlarını içerirken; 7) olumsuz antrenör davranışları boyutu antrenörün sporcular üzerinde yarattığı olumsuz davranışları içermektedir. Ölçeğin Türkçe uyarlaması için 7 boyutunun Cronbach alfa değerleri .79 ile .87 arasında olduğu hesaplanmıştır.

İstatistiksel Analiz

Araştırmanın verileri IBM SPSS 23 programı ile analiz edilmiştir. Katılımcıların demografik bilgileri tanımlayıcı istatistik yöntemlerinden sıklık, aritmetik ortama ve standart sapma değerleri hesaplanarak incelenmiştir. Her bir bağımsız değişken için normallik varsayımı çarpıklık ve basıklık bulguları ile homojenlik varsayımı Levene’s istatistiği ile kontrol edilmiştir. Normallik ve homojenlik varsayımlarını karşılayan verilere grup sayılarına bağlı olarak bağımsız örneklem t-testi veya tek yönlü varyans analizi uygulanarak gruplar arası farklılıklar gözlenmiştir.

Bulgular

Cinsiyet değişkenine göre atletizm sporcularının yaş, spora başlama yaşları, atletizme başlama yaşları, Antrenör cinsiyeti, Antrenörünün kademesi ve antrenörlük deneyimi bulguları Tablo 1 de tanımlayıcı olarak belirtilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların ve antrenörlerin cinsiyet değişkenine göre demografik bilgileri

		Kadın			Erkek		
		N	$\bar{X}$	Ss	N	$\bar{X}$	Ss
		(r)*	(r)		(r)		
Yaş		85	18.71	6.03	125	19.44	5.17
		(11-38)			(10-42)		
Spora başlama yaşı			11,78	4.14		13.20	3.66
			(7-27)		(6-25)		
Atletizme başlama yaşı			5.34	3.91			
			(1-28)				
Antrenör Cinsiyeti							
Antrenör Kademesi	Kadın	20			19		
	Erkek	65			106		
	E	8	5.5	6.60	11	10.5	7.46
	D	28	17.5	10.68	28	11.3	9.46
	C	33	10.8	5.19	49	13.8	8.74
	B	6	15	9.24	14	22.1	11.43
	A	10	8.8	2.50	23	14.4	8.52
Antrenör Deneyimi			11.52			14.42	9.12
			(2-41)			(2-50)	
*r: Ranj							

Tablo 2. Katılımcılarının SADDÖ alt boyutlarına verdikleri puanlar

	N	Min	Max	$\bar{x}$	Ss
Antrenman ve kondisyon	210	1	7	6,20	1.24
Teknik beceri öğretimi	210	1	7	6.33	1.21
Zihinsel hazırlık	210	1	7	6.06	1.41
Hedef belirleme	210	1	7	6.09	1.26
Yarışma stratejileri	210	1	7	6.13	1.35
Olumlu antrenör	210	1	7	6.06	1.39
Olumsuz antrenör	210	1	7	3.89	2.08

Sporcu cinsiyeti değişkenine göre verilerin normal dağılımı çarpıklık ve basıklık değerleri ile hesaplanmış ve çarpıklık (Skewness) değeri -1.00 (SE=.44) ve basıklık (Kurtosis) değeri -1.07 (SE=.86) olarak bulunarak verilerin normal dağılım gösterdiği gözlenmiştir. Homojenlik varsayımı için Levene's testi sonucu incelenmiş ve $p = .75$ hesaplanarak varsayım karşılanmıştır (Tabachnick ve Fidell, 2013). Homojenlik ve normallik varsayımları karşılandığından dolayı Erkek ve kadın atletizm sporcularının SADDÖ puanlarını karşılaştırmak için bağımsız örneklem t testi kullanılmıştır. Bulgular, SADDÖ olumlu antrenör davranışları alt boyutunda erkek sporcular ($\bar{x}=5.89$ Ss=1.54) ile kadın sporcular ($\bar{x}=6.30$ Ss=1.08) arasında [$t(208)=2.12, p=.025$] ve olumsuz antrenör davranışları alt boyutunda erkek sporcular ($\bar{x}=4.16$ Ss=2.07) ile kadın sporcular ($\bar{x}=3.50$ Ss=2.05) arasında [$t(208)=-2.28, p=.024$] istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu göstermiştir. SADDÖ puanlarının sporcu cinsiyeti değişkenine göre karşılaştırılması bulguları Tablo 3 de gösterilmiştir.

Tablo 3. SADDÖ puanlarının sporcu cinsiyeti değişkenine göre karşılaştırılması

	Kadın			Erkek			t	df	p
	N	$\bar{x}$	Ss	N	$\bar{x}$	Ss			
1	85	6,29	1,08	125	6,13	1,34	.888	208	.376
2	85	6,45	1,05	125	6,25	1,30	1.197		.233
3.	85	6,11	1,22	125	6,02	1,53	.431		.667
4.	85	6,17	1,17	125	6,05	1,32	.660		.510
5.	85	6,24	1,27	125	6,06	1,40	.970		.333
6.	85	6,30	1,08	125	5,89	1,54	2.116		.036*
7.	85	3,50	2,05	125	4,16	2,07	-2.279		.024*

1. Antrenman ve kondisyon, 2. Teknik beceri öğretimi, 3. Zihinsel hazırlık, 4. Hedef belirleme, 5. Yarışma stratejileri, 6. Olumlu antrenör davranışları, 7. Olumsuz antrenör davranışları

Katılımcıların spora başlama yaşlarına göre algılanan antrenör davranışlarını incelemek için katılımcıların spor yaşı 10 yaş ve altı 11-14 yaş arası ve 15 yaş ve üstü olacak şekilde 3 gruba ayrılmıştır. Grupların normallik varsayımı çarpıklık ve basıklık değerleri ile gözlenmiş ve çarpıklık (Skewness) değeri .033 (SE=.17) ve basıklık (Kurtosis) değeri -1.31 (SE=.33) olarak hesaplanmış ve verilerin normal dağılım gösterdiği gözlenmiştir. Homojenlik varsayımı için Levene's testi sonucu incelenmiş ve $p = .63$ hesaplanarak varsayım karşılanmıştır (Tabachnick ve Fidell, 2013). Homojenlik ve normallik varsayımları karşılandığından dolayı spora başlama yaşı gruplarının SADDÖ'ye verdikleri puanları karşılaştırmak için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Bulgular incelendiğinde 10 yaşından önce ve 15 yaşından sonra spora başlamış olan sporcuların yarışma stratejisi alt boyutuna verdikleri puanlar 11-14 yaş aralığında spora başlamış olan bireylerden anlamlı olarak farklılık göstermiştir. [$F(2,207) = 3.277$, $p = .040$]. Hangi gruplar arasında farklılığın olduğunu belirlemek için PostHoc analizleri yapılmış ve homojenlik varsayımı karşılandığı için TukeyHSD verileri kullanılmıştır.

PostHoc bulguları 11-14 yaş aralığındaki sporcuların yarışma stratejilerine yönelik olarak algıladıkları antrenör davranışı ortalama puanının ($\bar{x} = 6.41$, $Ss = 1.06$) 10 yaşından önce ($\bar{x} = 5.95$, $Ss = 1.51$) ve 15 yaşından sonra ($\bar{x} = 5.91$, $Ss = 1.35$) spora başlamış olan sporcuların ortalama puanlarından istatistiksel olarak anlamlı farklılığa sahip olduğunu göstermiştir. Spora başlama yaşı gruplarının SADDÖ ölçeğinde yer alan diğer alt boyutlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemiştir. SADDÖ puanlarının spora başlama yaş grupları değişkenine göre karşılaştırılma bulguları Tablo 4 de gösterilmiştir.

Tablo 4. SADDÖ puanlarının spora başlama yaş grupları değişkenine göre karşılaştırılması

	10 yaş altı			10-14 yaş arası			15 yaş ve üstü			df	F	η^2	p
	N	$\bar{x}$	Ss	N	$\bar{x}$	Ss	N	$\bar{x}$	Ss				
1	64	6.08	1.44	86	6.41	1.03	60	6.03	1.28	2	2.06	.17	0.13
2	64	6.24	1.42	86	6.53	1.01	60	6.14	1.20	2	2.08	.14	0.12
3	64	5.86	1.59	86	6.32	1.08	60	5.90	1.58	2	2.54	.14	0.08
4	64	5.90	1.45	86	6.30	1.04	60	6.01	1.30	2	2.11	.11	0.12
5	64	5.95	1.51	86	6.41	1.05	60	5.91	1.49	2	3.28	.19	0.03
6	64	6.13	1.34	86	6.14	1.33	60	5.86	1.50	2	0.89	.05	0.41
7	64	3.79	2.14	86	3.73	2.06	60	4.24	2.04	2	1.17	.07	0.31

1. Antrenman ve kondisyon, 2. Teknik beceri öğretimi, 3. Zihinsel hazırlık, 4. Hedef belirleme, 5. Yarışma stratejileri, 6. Olumlu antrenör davranışları, 7. Olumsuz antrenör davranışları, * $p < .05$

Atletizm sporcularının SADDÖ ye verdikleri puanların sporcuların atletizm deneyimi (1-4 yıl, 5-9 yıl ve 10 yıl ve üzeri), antrenörün cinsiyeti, antrenörün kademesi (1.-2.-3.-4. ve 5. Kademe) bağımsız değişken grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark gözlenmemiştir ($p > .05$).

Tartışma

Araştırma 2019 yılında düzenlenen salon atletizm şampiyonasına katılan 85 kadın ve 125 erkek sporcunun algıladıkları antrenör davranışlarını sporcu cinsiyeti, spora başlama yaşı, atletizm deneyimi, antrenörün cinsiyeti ve antrenörün kademesi bakımından farklılıklarını incelemiştir.

Tüm katılımcıların SADDÖ'ye verdikleri cevaplar incelendiğinde en yüksek puan teknik beceri öğretimi alt boyutunda olduğu, onu antrenman ve kondisyon alt boyutu takip ettiği gözlenmiştir. Sporcuların teknik beceri öğretimi ve antrenman ve kondisyon alt boyutlara daha yüksek puan vermesi antrenörlerin önceliklerinin temel becerileri öğretimi ve bunu korumaya yönelik olarak sergiledikleri davranışların sayısının fazla olması sayılabilir. Bomba (1983) antrenörlüğü tanımlarken spora yeni başlayanların temel becerilerini geliştiren, elit sporcuların fiziksel, teknik, taktik ve psikolojik hazırlığını yapan kişi olarak tanımlamaktadır. Antrenörlerin bu yöndeki bilgi ve farkındalıkları onların teknik beceri öğretimi, antrenman ve kondisyon öğelerini içeren davranışları daha fazla sergilemelerine neden olmuş olabilir. Benzer şekilde ulusal ve uluslararası alan yazındaki diğer araştırma bulgularında da teknik beceri öğretimi alt boyutunun yüksek olduğu gözlenmiştir. Koh ve arkadaşları (2014) tarafından genç basketbolcularla yapılan çalışmada da teknik beceri öğretimi alt boyutu en yüksek puana sahip olduğu görülmüştür. Uzun ve arkadaşları (2017) bireysel ve takım sporu yapan bireylerin algıladıkları antrenör davranışlarını karşılaştırdıkları çalışmalarında teknik beceri öğretimi alt boyutu en yüksek puana sahip alt boyut olduğunu belirtmiştir.

Bulgular, sporcu cinsiyeti bakımında incelendiğinde, kadın atletizm sporcularının ölçeğin olumsuz antrenör davranışları alt boyutu haricindeki tüm alt boyutlarına verdikleri puanlar erkek sporculara göre daha yüksek puanlar olduğu, olumsuz antrenör davranışlarına ise daha düşük puanlar verdikleri gözlenmiştir (Tablo 3).

Erkek ve kadın sporcular arasında SADDÖ'nün olumlu antrenör davranışları alt boyutu ve olumsuz antrenör davranışları alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu göstermiştir. Olumlu antrenör davranışları alt boyutu için kadın atletlerin erkek atletlere göre daha fazla olumlu antrenör davranışı algıladıkları görülürken, erkek atletlerin kadın atletlerden daha fazla olumsuz antrenör davranışları algıladıkları bulunmuştur. Çebi ve arkadaşları (2019) tarafından genç güreşçi ve hentbolcularla yapılan çalışmada kadın ve erkek sporcuların algıladıkları antrenör davranışları SADDÖ ile belirlenmiş ve erkek sporcuların olumsuz antrenör davranışları alt boyutuna verdikleri puanların kadın sporculardan daha yüksek olduğu gözlemiştir. Çebi ve arkadaşlarının elde ettikleri bulgu bu araştırmanın bulgusu ile tutarlıdır ancak aynı çalışmada ölçeğin tüm alt boyutları arasında farklılık olduğu gözlenmiştir. Ermiş ve ark. (2017) yılında adolesan sporcular ile yaptıkları çalışmada erkek sporcuların algıladıkları olumlu antrenör davranışlarının kadın sporcularla aynı olduğunu ancak olumsuz antrenör davranışı alt boyutunda erkeklerin

kadınlardan daha yüksek puana sahip olduğunu göstermiştir. Ermiş ve arkadaşlarının olumsuz antrenör davranışları alt boyutunun bulguları bu araştırmanın bulgusu ile tutarlılık göstermektedir. Ermiş ve arkadaşları aynı çalışmada zihinsel hazırlık, hedef belirleme ve yarışma stratejilerinde alt boyutları arasında da cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark gözlemiştir. Koh ve ark. (2014) yılında orijinal SADDÖ ölçeğinin Singapur uyarlamasını yaptıkları çalışmada erkek basketbolcuların hem olumlu antrenör davranışları hem de olumsuz antrenör davranışları alt boyutlarına kadın basketbolculardan daha yüksek puan verdiklerini göstermiştir. Koh ve arkadaşlarının araştırmasındaki basketbol sporcuları ile araştırmanın katılımcıları karşılaştırıldığında erkek atletizm sporcuları daha düşük olumlu antrenör davranışı algıladıkları görülmektedir.

Araştırmanın bir diğer bulgusu spora başlama yaşı ile algılanan antrenör davranışları arasındaki farklılıklarına yöneliktir. Araştırmada spora 11-14 yaş arası başlayan atletizm sporcularının 10 ve altı yaşlar ile 15 yaş ve üstü yaşlarda spora başlayan bireylerden istatistiksel olarak daha fazla yarışma stratejisi algıladıkları görülmüştür. Cengiz ve arkadaşları (2019) tenis ve yüzme sporcuları üzerinde yaptıkları çalışmada sporcu yaşının algılanan antrenör davranışlarında istatistiksel olarak önemli bir belirleyici olduğunu belirtmişlerdir. Ancak spora başlama yaşı tam olarak spor yaşı ile aynı değildir. Spora başlama yaşı en son ilgilenilen sporu yapma süresinden farklı olarak spor ortamlarına giriş yaşını ifade etmektedir. 10 ve altı yaşlarda spora başlamış bireylerle 15 yaş sonrasında spora başlamış bireyler atletizm sporunun yarışma stratejileri alt boyutuna verdikleri puanlar 11-14 yaş aralığında spora başlamış bireylere göre daha düşüktür. Bu durumun nedeni erken spora başlamış bireylerin spor deneyimlerinden kaynaklı olarak antrenörlerinden az düzeyde yarışma stratejisi alıyor olması veya 15 yaş ve sonrasında spora başlayan bireylerin yarışma stratejilerine yönelik farkındalıklarının az olduğu düşünülebilir.

Sonuç ve Öneriler

Sonuç olarak, 2019 yılında atletizm Türkiye şampiyonalarına katılan atletlerin algıladıkları antrenör davranışları bireysel özelliklere ve antrenör özelliklerine göre incelendiğinde kadın atletlerin erkek atletlerden daha fazla olumlu antrenör davranışı algıladıkları ve erkek atletlerin de kadın sporculardan daha fazla olumsuz antrenör davranışı algıladıkları belirlenmiştir. Gelecekte yapılacak çalışmalarda sporcu cinsiyetine göre algılanan antrenör davranışlarındaki farklılığın nedenleri incelenirken antrenör-sporcu cinsiyeti gözetilerek yapılması önerilmektedir. Aynı cinsiyetteki antrenör ve sporcularla farklı cinsiyetteki antrenör sporcularla bu araştırma bulguları genişletilebilir.

Araştırmanın diğer bulgusu ise spora başlama yaşının antrenörlerin yarışma stratejisine yönelik davranışlarının farklılaşmasıdır. Bu farklılığın nedenleri incelenirken katılımcıların spora hangi sporla başladıkları önem taşımaktadır. Çünkü spor türlerinin yarışmaya stratejileri arasında farklılıklar bulunmaktadır. Başka sporlarda deneyimlenen birey atletizm

sporunun stratejilerini anlamakta ve uygulamakta zorluklar yaşayabilir. Diğer önemli bir husus da atletizm deneyimidir. Atletizm deneyimi az olan spora yeni başlamış bireylerde benzer zorluklar yaşayabilir. Diğer bakış açısıyla antrenörler deneyimli atletlere yarım stratejisi davranışlarını daha az sergiliyor olabilir.

Ölçeğin geliştirilme ve diğer ülkelere uyarılma çalışmalarında atletizm sporundan katılımcıların olduğu araştırmaların sayısı oldukça azdır. SADDÖ, alanyazında geliştirilmiş antrenör davranışlarını ölçmeye yönelik geliştirilen diğer ölçeklerden farklı olarak antrenörün ve sporcunun deneyimleri temelinde geliştirilmiştir. Alan yazında SADDÖ ile elde edilen bulgular antrenörlere, spor yöneticilerine ve araştırmacılara bu temelde önemli bilgiler sağlar.

Multivariable Investigation of How Track and Field Athletes' Perceive Their Coaches' Behaviors

Ahmet Yapar*

Şakir Serbes**

Introduction

Sports are activities that require intense physical exertion that contribute to the development of children and young people (De Knop et al., 1996). In addition to physical and psychological development, participation in sports offers children and youth many positive life experiences (Fraser-Thomas, Côté, & Deakin, 2005; McCabe, Modecki, & Barber, 2016; Dobosz & Beaty; 1999).

The environment in which sports are done consists primarily of the physical facilities and the dynamic interaction and context between athletes and their coach (Mallet, 2007). Coaches have a significant influence on the development of the physical, technical, psychological, and mental skill performances of their athletes and also act as role models for them (Smoll & Smith, 1984).

The purpose of the study was to compare how athletes perceived their coaches' behaviors by gender, starting age of sport, athletic experience, their coach's gender, and their coach's coaching certificate level.

Method

A cross-sectional study design was used to compare how track and field athletes perceived their coaches' behaviors. Cross-sectional studies are a form of observational research analyzing data collected from variables at a given point in time across a sample population or pre-defined subset (Büyüköztürk et al., 2012).

Participants: The convenience sampling method was used to determine the participants of the study. The participants consisted of 85 female athletes aged 11–39 ($\bar{x} = 18.71$; $Ss = 6.03$) and 125 male athletes aged 10–43 ($\bar{x} = 19.45$; $Sd = 5.17$) who raced in the national track and field championships of Turkey in 2019.

Data Collection:

The Demographic Information Survey was developed by the researchers and solicited participants' gender, age, track and field experience, starting age of sport, their coach's gender, and their coaches' experience and coach's coaching certificate level.

The Coaching Behavior Scale for Sports (CBS-S) [Turkish Version]: The original Coaching Behavior Scale for Sport was developed by Côté et al. (1999) and adapted to Turkish by Yapar and İnce (2014). This scale was used to obtain track and field athletes' perceived coaching behaviors. The adapted version of the scale has a similar structure as the original and is a 7-point Likert-type scale that consists of 47 items and seven subscales. These subscales include (i) training and conditioning, (ii) technical skills training, (iii) mental preparation, (iv) goal setting, (v) competition strategies, (vi) positive coaching behaviors, and (vii) negative coaching behaviors. The Cronbach alpha values of the seven subscales were calculated to be between .79 and .87 for the Turkish version of the scale (Yapar & İnce, 2014).

Data Analysis: Data were analyzed using descriptive statistics on the athletes' age, age of initial sport participation, track and field experiences, and their coaches' coaching levels and experience. An independent samples t-test and one-way ANOVA were used to compare how athletes perceived their coaches' behaviors by various variables.

Findings:

An independent sample t-test was used to compare athletes' perceived coaching behaviors by gender differences. The findings indicated that female athletes ($\bar{x}=6.30$ $sd=1.08$) scored higher than males ($\bar{x}=5.89$ $sd=1.54$) on the subscale for positive coaching behaviors [$t(208)=2.12$, $p=.025$] whereas male athletes ($\bar{x}=4.16$ $sd=2.07$) scored higher than female athletes ($\bar{x}=3.50$ $sd=2.05$) on the subscale for negative trainer behaviors on the CBS-S [$t(208)=-2.28$, $p=.024$].

In addition, a one-way ANOVA was conducted to compare athletes' age of initial sports participation. The results indicated that those athletes who started between the ages of 11

and 14 scored higher on the competition strategy subscale than did individuals who either started sports before the age of 10 or after the age of 15. No significant differences were observed between athletes' track and field experiences and their coaches' experience and proficiency as a coach.

Discussion and Conclusion

The findings for perceived coaching behaviors by gender were consistent with other studies conducted in Turkey (Çebi et al., 2019; Ermiş et al., 2017). The findings of this research can be expanded by including coaches and athletes of the same gender and with coaches of different genders. Another finding was observed between athletes' age of initial involvement in sports and how they perceived their coaches' behaviors. This finding indicates that the age of initial involvement in sports may affect how athletes perceive their coaches' competition strategies. However, there is still limited research on the relationship between athletes' age of initial involvement and how they perceive their coaches' behaviors. We therefore recommended that further studies investigating whether the age of initial involvement in sports affects different aspects of perceived coaching behaviors. To conclude, this study has found that track and field athletes perceived coaching behaviors differently depending on their gender and starting age.

Kaynakça/References

- Barnett, N. P., Smoll, F. L., & Smith, R. E. (1992). Effects of enhancing coach-athlete relationships on youth sport attrition. *The sport psychologist*, 6(2), 111-127.
- Bartholomew, K.J. Ntoumanis, N. and Thøgersen-Ntoumani, C., The Controlling Interpersonal Style in a Coaching Context: Development and Initial Validation of a Psychometric Scale, *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 2010, 32(2), 193-216
- Büyükköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2012). Bilimsel araştırma yöntemleri (Geliştirilmiş 11. baskı). *Ankara: Pegem Akademi*.
- Bompa, T. O. (1983). Theory and methodology of training. *Dubuque, IA: Kendall/Hunt*.
- Cengiz, C., Serbes, Ş., Erdoğan, Ö., & Dağ, Ş. (2019). The effect of coaching behaviors on tennis players and swimmers. *Pedagogy of Physical Culture and Sports*, (3).
- Chelladurai, P. (1984). Discrepancy between preferences and perceptions of leadership behavior and satisfaction of athletes in varying sports. *Journal of Sport Psychology*, 6, 27-41
- Chelladurai, P. and Arnott, M., (1985) Decision Styles in Coaching: Preferences of Basketball Players, *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 56(1), 15-24.
- Coatsworth, J.D., & Conroy, D.E. (2006). Enhancing the self-esteem of youth swimmers through coach training: Gender and age effects. *Psychology of Sport and Exercise*, 7, 173-192.
- Côté, J., Yardley, J., Hay, J., Sedgwick, W., & Baker, J. (1999). An exploratory examination of the coaching behavior scale for sport. *Avante*, 5(2), 82-92.
- Coté, J., Saimela, J., Trudel, P., Baria, A., & Russell, S. (1995). The coaching model: A grounded assessment of expert gymnastic coaches' knowledge. *Journal of sport and exercise psychology*, 17(1), 1-17.
- Cruz, A. B., & Kim, H. D. (2017). Leadership preferences of adolescent players in sport: influence of coach gender. *Journal of sports science & medicine*, 16(2), 172.
- Çebi, M., Yamak, B., İslamoğlu, İ., Eliöz, M., ve İmamoğlu, O. (2019). Genç güreşçi ve hentbolcuların antrenörlerinin davranışlarını algılama düzeyi. *Journal of International Social Research*, 12(65).

- Cengiz C. , Serbes S., Erdogan O., Dag S.(2019) The effect of coaching behaviors on tennis players and swimmers. *Pedagogy of Physical Culture and Sports*, cilt.108, ss.411-421.
- De Knop, P., Engström, L. M., Skirstad, B., & Weiss, M. (1996) Worldwide Trends in Youth Sport, *Human Kinetics*, Champaign, IL,
- Dobosz, R. P., & Beaty, L. A. (1999). The relationship between athletic participation and high school students' leadership ability. *Adolescence*, 34(133), 215.
- Ermiş, E., Satici, A., İmamoğlu, O., Aydoğan, A. (2017) Adelosan Sporculara Göre Antrenör Davranışları. *Kesit Akademi Dergisi*. 3(12), s. 589-599
- Filiz, B., & Demirhan, G. (2017). Antrenörlük davranışı değerlendirme ölçeği'nin türk kültürüne uyarlanması. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 15(1), 1-10.
- Fraser-Thomas, J. L., Côté, J., & Deakin, J. (2005). Youth sport programs: An avenue to foster positive youth development. *Physical education & sport pedagogy*, 10(1), 19-40.
- Koh, K. T., Kawabata, M., & Mallett, C. J. (2014). The coaching behavior scale for sport: Factor structure examination for Singaporean youth athletes. *International Journal of Sports Science & Coaching*, 9(6), 1311-1324.
- Malina RM, Clark MA. (2003) Youth sports: Perspectives for a new century. *Monterey: Coaches Choice*:: 109-126.
- Mallett CJ. (2007). Modelling the Complexity of the coaching process: A Commentary. *International Journal of Sport Science and Coaching*. 2 (4): 407-409
- McCabe, K. O., Modecki, K. L., & Barber, B. L. (2016). Participation in organized activities protects against adolescents' risky substance use, even beyond development in conscientiousness. *Journal of youth and adolescence*, 45(11), 2292-2306.
- Millard, L. (1996). Differences in coaching behaviors of male and female high school soccer coaches. *Journal of Sport Behavior*, 19(1), 19.
- SHGM (2017) Gençlik ve Spor Bakanlığı, Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Sporcu Sayıları 2018, alıntılanan adres <https://shgm.gsb.gov.tr/Sayfalar/175/105/istatistikler.aspx> , Tarih 10.12.2019
- Smith, R.E. Smoll, F.L. and Hunt, B., A (1977) System for the Behavioral Assessment of Athletic Coaches, *Research Quarterly*, 48(2), 401-407.
- Smith RE, Smoll FL, Curtis B. (1978). Coaching behaviors in Little League Baseball. In F.L. Smoll & R.E. Smith (Eds.), *Psychological perspectives in youth sports* s. 173-201. Washington, DC: Hemisphere
- Smith, R. E., Zane, N. W., & Smoll, F. L. (1983). Behavioral assessment in youth sports: coaching. *Medicine and Science in Sports and Exercise*, 15(3), 208-214.
- Smoll, F. L., & Smith, R. E. (1984). Leadership research in youth sports. *Psychological foundations of sport*, 371-386.
- Smoll FL, Smith RE. (2002) Children and youth in sport: A biopsychosocial perspective. Dubuque: Kendall/Hunt.
- Smoll, F. L., Smith, R. E., & Cumming, S. P. (2007). Effects of coach and parent training on performance anxiety in young athletes: A systemic approach. *Journal of youth development*, 2(1), 19-36.
- Smoll FL and Smith RE. (2009) *Leadership behaviors in sport: a theoretical model and research paradigm*. J Appl Soc Psychol; 19: 1522-1551
- Tabachnick, B. G., Fidell, L. S., & Ullman, J. B. (2007). Using multivariate statistics (Vol. 5). *Boston, MA: Pearson*.
- Uzun, R. U., Çon, M., Taşmektepligil, M. Y., & İmamoğlu, O. (2017). Bireysel ve takım sporlarında sporcuların antrenörlerinin kendilerine karşı davranışlarını algılama düzeyi. In *The International Balkan Conference in Sport Sciences, abstract book*.
- Yapar, A., & ince, M. L. (2014). Sporcular için antrenör davranışlarını değerlendirme ölçeğinin türkçe uyarlaması (SADDÖ): geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Spor bilimleri dergisi*, 25(4), 203-212.